וְכֵיוָן שֶׁנִּיטְבְּלוּ רַגְלֵי כֹּהֲנִים בַּמַּיִם כשנכנסו לתוך הירדן בשפה המזרחית, חָזְרוּ הַמַּיִם לַאֲחוֹרֵיהֶם שנעצרה זרימת הירדן במקום מעמד הכהנים, וכל המים שהגיעו לשם נעצרו ועלו זה על זה לגובה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְכִבְבוֹא נוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד הַיַּרְדֵּן וגו' וַיַּעַמְדוּ הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד אֶחָד".

ומבררת הברייתא, וְכַמָּה גּוֹבְהָן שֶׁל מַיִם – לאיזה גובה נערמו המים. ומבארת, לגובה שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל עַל שְׁנַיִם עָשָׂר מִיל כְּנֶגֶד מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, כיון שגודל מחנה ישראל בחנייתו שנים עשר מיל על שנים עשר מיל, ועברו את הירדן כך בסדר חנייתן, אם כן שהו במעבר שיעור מהלך שנים עשר מיל עד שעלו האחרונים מהירדן, ובאותו זמן גם גבהו המים היורדים בירדן גובה שנים עשר מיל, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן לרבי יהודה, לְדָבָרֶיךָ שגובהו המים שנים עשר מיל, קשה, האם אָדָם קַל לרוץ יותר ממים, אוֹ מַיִם קַלִּים לרוץ יותר מאדם, חֲזִי אוֹמֶר ודאי שמַיִם קַלִּים לרוץ יותר מאדם, אִם כֵּן המים התאספו לגובה שנים עשר מיל עוד לפני שעברו ישראל מהלך שנים עשר מיל, ואחר כך חזרו למקומם, וּבָאִין המַּיִם שחוזרים למקומם וְשׁוֹטְפִין אוֹתָן אנשים שלא עברו עדיין. אֶלָּא סובר רבי אלעזר ברבי שמעון, מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ מַיִם נִגְדָּשִׁין וְעוֹלִין כִּיפִּין עַל גַּבֵּי כִּיפִּין – אולמות על גבי אולמות, יָתֵר מִשְּׁלֹשׁ מֵאוֹת מִיל גובה, עַד שֶׁרָאוּ אוֹתָן כָּל מַלְכֵי מִזְרָח וּמַעֲרָב, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ ה' אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרָם וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא הָיָה בָהֶם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". אומרת הגמרא, וְאַף – וכמו כן מצינו אצל רָחָב הַזּוֹנָה, שֶׁאָמְרָה לְשְׁלוּחֵי יְהוֹשֻׁעַ שהם כלב ופינחס, לפני שעברו את הירדן "כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ ה' אֶת מֵי יַם סוּף מפניכם בצאתכם ממצרים" וגו', וּכְתִיב "וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ באיש מפניכם" וגו', שהם עדיין היו מפחדים מקריעת ים סוף.

וממשיכה הברייתא, עוֹדָם נמצאים בַּיַּרְדֵּן, בעוד הכהנים עומדים שם והעם עוברים, אָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ, כמו שכתוב בפסוק "והכהנים נשאי הארון עומדים בתוך הירדן עד תום כל הדבר אשר צוה ה' את יהושע לדבר אל העם ככל אשר צוה משה את יהושע", הרי שיהושע דיבר אליהם בעודם עומדים בירדן, את אשר צוה אותו משה, וכך אמר להם, דְּעוּ עַל מָה – בשביל מה אַתֶּם עוֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן, עַל מְנָת שֶׁתּוֹרִישׁוּ – שתכבשו אֶת יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בתורה על ידי משה "וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת כָּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם" וגו', אִם אַתֶּם עוֹשִׂין בֵּן לכבוש את ארץ כנען, מוּטָב, וְאִם לָאו בָּאִין מַיִם וְשׁוֹטְפִין אוֹתְיכֶם. שואלת הגמרא על לשון הברייתא, מַאי 'אוֹתְיכֶם'. ומשיבה, כוונת המילה 'אותיכם' היא, אוֹתִי וְאֶתְכֶם.

וממשיכה הברייתא, עוֹדָם נמצאים בַּיַּרְדֵּן, בעוד הכהנים עומדים שם כדלעיל, אָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ כמו שכתוב בפסוק "הָרִימוּ לָכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שִׁכְמוֹ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל" וגו', וּכְתִיב "לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי יִשְׁאָלוּן בָּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לָכֶם" וגו', הם האבנים שהקימו תחת מצב רגלי הכהנים לזכרון להיות סִימָן לְבָנִים לדורות שֶׁעָבְרוּ אֲבוֹת אֶת הַיַּרְדֵּן.

וממשיכה הברייתא, עוֹדָם נמצאים בַּיַּרְדֵּן כדלעיל, אָמַר לָהֶן יְהוֹשֻׁעַ כמו שכתוב בפסוק "שְׂאוּ לָכֶם מִזֶּה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמַּצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהִנַּחְתֶּם אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלָּיְלָה" וגו', הם האבנים שהקימו בהר עיבל ובנו המזבח וקפלום וקבעום בגלגל. ומבררת הברייתא, יָכוֹל יקימו את האבנים בְּכָל מָלוֹן וּמָלוֹן, ועונה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'אֲשֶׁר תָּלִינוּ בוֹ הַלָּיְלָה'. עד כאן הברייתא.

מספרת הגמרא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַבָּא חֲלַפְתָּא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן מַתְיָא וַחֲנַנְיָא בֶּן חֲכִינַאי, שלשתם עָמְדוּ עַל אוֹתָן אֲבָנִים שהקימו עם ישראל בירדן בימי יהושע, וְשִׁיעֲרוּם – אמדו את משקלם, ומצאו שכָּל אַחַת וְאַחַת מהן שְׁקוּלָה כְּאַרְבָּעִים סְאָה. וּגְמִירֵי – וידוע וקבלנו מרבותינו ומאבותינו, דְּטָעוֹנָא דְּמַדְלֵי אִינִישׁ לְכַתְפֵּיהּ – שמשאוי שאדם מגביה על כתפו בלי סיוע של אחר, תְּלָתָא דְּטָעוֹנֵיהּ חָמֵי – זהו רק שליש ממה שיכול לישא כשאחר מסייע לו להעלות על כתפו, ואם האבנים ששיערו החכמים דלעיל היתה כל אחת כארבעים סאה ואותם אמר יהושע "הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו" שכל אחד ירים לבדו, מִכָּאן אַתָּה מְחַשֵּׁב לָאֶשְׁכּוֹל שנשאו המרגלים מארץ ישראל למדבר בימי משה, והטעינו זה לזה על כתפם, שהיה פי שלש, דהיינו מאה ועשרים סאה. ומביאה הגמרא היכן מצינו שהאשכול היה גדול מאד, שֶׁנֶּאֱמַר "ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וַיִּשָּׂאוּהוּ בַמּוֹט בִּשְׁנָיִם", ומבררת הגמרא, מַמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר 'וישאוהו בַּמּוֹט' וכי אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁבִּשְׁנַיִם, והרי כתוב במפורש 'וישאוהו' בלשון רבים, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר – לצורך מה כתבה התורה 'בִּשְׁנַיִם', ועונה, ללמדנו שנשאו האשכול בִּשְׁנֵי מוֹטוֹת, ולא במוט אחד.

ומפרשת הגמרא כיצד נשאו האשכול בשני מוטות, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, טוּרְטָנֵי – משאוי, וְטוּרְטָנֵי דְּטוּרְטָנֵי – ומשאוי תחת משאוי, דהיינו שני מוטות במרחק זה מזה אורכם מצפון לדרום, ארבעה נושאים כל אחד בקצה מוט, ותחתם שני מוטות במרחק זה מזה אורכם ממזרח למערב וארבעה נושאים כל אחד בקצה מוט, הָא כֵּיצַד, שִׁמְנָה נְשָׂאוּ אֶשְׁכֹּל, אֶחָד נָשָׂא רִימּוֹן, וְאֶחָד נָשָׂא תְּאֵינָה, יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב לֹא נָשְׂאוּ כְּלוּם. ומבארת הגמרא, למה יהושע וכלב לא נשאו כלום, אִי בָּעֵית אֵימָא מִשּׁוּם דַּחֲשִׁיבִי – שהיו חשובים יותר משאר המרגלים, והמרגלים בעצמם לא נתנו להם לישא. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, שֶׁלֹּא הָיוּ בְּאוֹתָהּ עֵצָה, לכן הם לא נטלו חלק בהבאת הפירות שמטרתה היתה להוציא דבה על הארץ, כשם שפירותיה משונים כך יושביה משונים וגבורים וגבוהים.

חוזרת הגמרא לבאר מחלוקת שבברייתא לעיל, שרבי יהודה הסובר שגבהו המים שנים עשר מיל, ורבי אלעזר ברבי שמעון הסובר שגבהו המים יתר משלש מאות מיל, פְּלִיגִי בָּהּ רַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי יִצְחָק נַפְחָא. חַד – רבי אמי או רבי יצחק נפחא אָמַר, לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה שגבהו המים שנים עשר מיל,

---

אגרות קודש

ב"ה, ער"ח כסלו, ה'תשי"א

ברוקלין

התמים...

שלום וברכה!

...ובענין מה שקרה לו ביום הקדוש הנה יאמר בכל יום לבד משבתות ויו"ט קאפ' קג-קד שבתהלים וילמוד פרק א' מאגרת התשובה עד ר"ה הבע"ל. והעיקר שיקיים את הפסק דין של אדמו"ר הצמח צדק (שו"ת צ"צ שער המילואים ח"ד סס"ב) וז"ל: יסיח דעתו מזה לגמרי ויהי' שמח וטוב לב עכ"ל.

המשך מהעמוד הבא

אם כן **כַּחֲנֵיתָן עָבְרוּ** – לא עברו את הירדן בזה אחר זה, אלא כמו סדר חנייתן, **וּלְדִבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן** שגובהו המים יותר משלש מאות מיל, חייבים לומר **שֶׁבָּזֶה אַחַר זֶה עָבְרוּ**, וארך זמן רב והספיקו המים להערם זה על גבי זה כדלעיל לגובה כה עצום. **וְחַד** – רבי אמי או רבי יצחק נפחא **אָמַר, בֵּין מַר** – רבי יהודה, **וּבֵין מַר** – רבי אלעזר ברבי שמעון, סוברים **שֶׁכַּחֲנֵיתָן עָבְרוּ**, אלא **שַׁמַּר** – רבי יהודה **סָבַר אָדָם קַל** לרוץ כמו המים, וכמו שעברו עם ישראל מהלך שנים עשר מיל, כך גם נערמו המים לגובה שנים עשר מיל, **וּמַר** – רבי אלעזר ברבי שמעון **סָבַר מַיִם קַלִּים** לרוץ יותר מן האדם, ואף שעם ישראל עברו מהלך שנים עשר מיל בלבד, המים נערמו באותו זמן לגובה רב של יותר משלש מאות מיל.

כיון שהזכירה הגמרא לעיל את מעשה המרגלים, ממשיכה לברר ממעשי המרגלים, ואחר כך תחזור לעניני קריעת הירדן ומעבר ישראל בו. נאמר בתחילת פרשת המרגלים **'שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים', אֲמַר** – **רֵישׁ לָקִישׁ**, מה שאמר לו ה' **'שְׁלַח לְךָ'**, פירושו **מִדַּעְתְּךָ**, דהיינו אני איני מצוה אותך, רק ישראל בקשו ממך כמו שאומר להם משה בספר דברים **'ותקרבון אלי כולכם'**, ואני איני מעכב על ידך. ובודאי שלא ציוהו ה' על כך, והראיה **וְכִי אָדָם זֶה בּוֹרֵר חֵלֶק רַע לְעַצְמוֹ** – והרי אדם לא בוחר לעצמו דבר רע, ואם כן בודאי ה' לא היה מצוה דבר שסופו לבוא לידי תקלה. ומבארת הגמרא, **וְהַיְינוּ דִּכְתִיב** שאומר להם משה **'וַיִּיטַב בְּעֵינֵי הַדָּבָר', וְאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ**, יש לדייק לשון הפסוק **'בְּעֵינַי' וְלֹא בְּעֵינָיו שֶׁל מָקוֹם.**

עוד דורשת הגמרא מענין המרגלים, כתוב בהמשך הפסוק שם "ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו **וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ", אָמַר רַבִּי חִייָא בַּר אַבָּא**, הבקשה שביקשו ישראל ממשה מלכתחילה שישלח **מְרַגְּלִים, לֹא נִתְכַּוְונוּ אֶלָּא לְבוּשְׁתָּהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל**, ויש ללמוד זאת מגזירה שוה, **כְּתִיב הָכָא 'וְיַחְפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ' וּכְתִיב הָתָם 'וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה' וְגוֹ'**, וכמו שם לשון 'וחפרה' הוא לשון בושה, כפי שכתוב לגבי החמה, כך גם כאן 'ויחפרו' הוא לשון בושה, שרצו לבייש את ארץ ישראל.

עוד כתוב בפרשת המרגלים, **'וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שַׁמּוּעַ בֶּן זַכּוּר', אָמַר רַבִּי יִצְחָק, דָּבָר זֶה מָסוֹרֶת בְּיָדֵינוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ, מְרַגְּלִים עַל שֵׁם מַעֲשֵׂיהֶם נִקְרְאוּ** – מכל שם של מרגל ושם אביו, אפשר לדרוש את מהות מעשיהם, **וְאָנוּ לֹא עָלְתָה בְּיָדֵינוּ** לדרוש כל שמותם, **אֶלָּא אֶחָד** בלבד, והוא **'סְתוּר בֶּן מִיכָאֵל'**, וכך דרשנו, **'סְתוּר' שֶׁפָּתַר מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא** – הכחיש את ה' ועשאו כביכול בדאי, **'מִיכָאֵל' שֶׁעָשָׂה עַצְמוֹ מָךְ** – עשה את ה' כביכול חלש שאינו יכול להכניסנו לארץ. **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אַף אָנוּ נֹאמַר** לדרוש עוד שם מהמרגלים, והוא **'נַחְבִּי בֶּן וָפְסִי'**, וכך נדרשנו, **'נַחְבִּי' שֶׁהֶחְבִּיא דְּבָרָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא**, ולא האמין במה שהעיד על הארץ שהיא טובה, **'וָפְסִי' שֶׁפִּיסֵּעַ עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא** – שדילג על מדותיו של ה' שנותן שכר טוב למאמינים בו.

עוד נאמר בפרשת המרגלים **'וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן'**, ויש להקשות, **וַיָּבֹאוּ מִבָּעֵי לֵיהּ**, שהרי מדבר על המרגלים שהם רבים, וכמו שהתחיל הפסוק **'ויעלו'**. אלא **אָמַר רָבָא, מִלְּמַד שֶׁפֵּירֵשׁ כָּלֵב מֵעֲצַת מְרַגְּלִים, וְהָלַךְ וְנִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אָבוֹת, אָמַר לָהֶן כלב** לאבות, אנא **אֲבוֹתַי בַּקְּשׁוּ עָלַי רַחֲמִים שֶׁאֶנָּצֵל מֵעֲצַת מְרַגְּלִים**, ולכן אומר הפסוק **'ויבא** עד חברון' בלשון יחיד, שרק כלב הלך לשם. **יְהוֹשֻׁעַ** לא הלך, משום שלא היה צריך לזה, **שֶׁכְּבָר בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה עָלָיו רַחֲמִים, שֶׁנֶּאֱמַר 'וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ'**, הוסיף לו **'** על שמו וקראו 'יהושע', **שֶׁהִתְפַּלֵּל יָהּ יוֹשִׁיעֲךָ מֵעֲצַת מְרַגְּלִים. וְהַיְינוּ דִּכְתִיב "וְעַבְדִּי כָלֵב עֵקֶב הָיְתָה רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ** וימלא אחרי והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה" **וְגוֹ'**, הרי שהובטחה לו אותה הארץ שבא שמה, והיא חברון, וכן נתקיים כמו שכתוב בספר יהושע "ויתן את חברון לכלב בן יפונה לנחלה".

עוד נאמר בפרשת המרגלים **"וְשֵׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי וְגוֹ'** ילידי הענק", דורשת הגמרא, **'אֲחִימַן'** נדרש שהוא **מְיוּחָס שֶׁבַּאֲחָיו** – הגבור שבין הענקים, כמו שיד ימין חשובה מן השמאל. **'שֵׁשַׁי'** נדרש **שֶׁמְּשַׁשִּׁים אֶת הָאָרֶץ בְּשִׂחָתוֹת** – שמחמת כובדו רגליו הם כעמודי שש ושוקעים בארץ וניכר שם כגומא וכבור שחת. **'תַּלְמַי'** נדרש **שֶׁמְּשַׁשִּׁים אֶת הָאָרֶץ תְּלָמִים תְּלָמִים** – מחמת כובדו דורס בארץ וחורץ כתלמי המחרישה. **דָּבָר אַחֵר, אֲחִימַן בָּנָה** את העיר **עֲנָת, שֵׁשַׁי בָּנָה** את העיר **אֶלָּשׁ, תַּלְמַי בָּנָה** את העיר **תַּלְבּוּשׁ.** עוד יש לדרוש המשך הפסוק שם **'יְלִידֵי הָעֲנָק'**, למה נקראו 'ענק', על שם **שֶׁמַּעֲנִיקִין חַמָּה בְּקוֹמָתָן** – מרוב גובהם נראה כאילו החמה היא ענק היינו שרשרת, סביב לצוארם.

עוד נאמר בפרשת המרגלים **'וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה** לפני צוען מצרים'. שואלת הגמרא, **מַאי 'נִבְנְתָה'**. מנסה הגמרא לבאר, **אִילֵימָא נִבְנְתָה מַמָּשׁ** – אם נבאר הפסוק כפשוטו שהעיר חברון נבנתה שבע שנים לפני שנבנתה צוען מצרים. דוחה הגמרא, וכי **אֶפְשָׁר אָדָם** – היינו חם, **בּוֹנֶה בַּיִת לִבְנוֹ קָטָן** – כנען, שחברון בארץ כנען, **קוֹדֶם** שבונה **לִבְנוֹ גָּדוֹל** – מצרים, ומביאה הגמרא ראיה שכנען היה יותר גדול ממצרים, **דִּכְתִיב "וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם** ופוט וכנען" **וְגוֹ'**.

מבארת הגמרא, **אֶלָּא, שֶׁהָיְתָה** חברון **מְבוּנָּה** – מרובה ומיושבת בפירות, **עַל אֶחָד מִשִּׁבְעָה** – פי שבע מאשר במות הפירות **שְׁבְּצוֹעַן.** וכדי שנבין כמה הריבוי בפירות שבארץ ישראל, מתארת הגמרא, **וְאֵין לְךָ טְרָשִׁים** – סלעים, שאינם עושים פירות בקרקע לחד, **בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יָתֵר מֵחֶבְרוֹן, (מְשׁוּם)** וזו הסיבה **דְּקִבְרֵי תָּמָּה שַׁיְכִּבֵי** – שייחדוה לקבורת מתים, כי אינה ראויה לפירות, ולעומת זאת, **וְאֵין לְךָ מְעוּלֶּה בְּכָל הָאֲרָצוֹת יָתֵר מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר 'כְּגַן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרָיִם', וְאֵין לְךָ מְעוּלֶּה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם יָתֵר מִצּוֹעַן, דִּכְתִיב 'כִּי הָיוּ בְצוֹעַן שָׂרָיו'** – שמלך ישראל שלח שריו לצוען לבקש מפרעה לעזור לו להלחם נגד מלך אשור, אם כן רואים שפרעה קבע מושבו בצוען, ובודאי משום שהיתה המשובחת ביותר, **וַאֲפִילּוּ הָכִי** – למרות שבחה העצום של צוען, העיר **חֶבְרוֹן** הפחות משובחת שבארץ ישראל, היא **מְבוּנָּה אֶחָד מִשִּׁבְעָה** – פי שבע מאשר יש **בְּצוֹעַן.**

שואלת הגמרא, **וְחֶבְרוֹן טְרָשִׁים הָוֵי** – האם אכן חברון היא עיר עם אדמת טרשים שאינה מצמחת פירות, **וְהָא כְּתִיב "וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ אֵלְכָה נָּא** ואשלם את נדרי אשר נדרתי לה' בחברון, כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור" **וְגוֹ'**, **וְאָמַר רַב אַוְיָא וְאִיתֵימָא רַבָּה בַּר בַּר חָנָן**, וכי בחברון זובחים, והרי אין שם מזבח, אלא ודאי **שֶׁהָלַךְ לְהָבִיא כְּבָשִׂים מֵחֶבְרוֹן** לעולה, אם כן רואים שחברון היא ארץ מרעה משובחת. **וְתַנְיָא** – גם בברייתא שנינו, **שְׁאֵילִים** משובחים לוקחים **מִמּוֹאָב, וּכְבָשִׂים** משובחים לוקחים **מֵחֶבְרוֹן**, הרי שחברון ארץ משובחת היא, ולא טרשים.

מתרצת הגמרא, **מִינָּהּ** – אדרבה משאלתך וראיותיך אתה מסייעני שחברון היתה אדמת טרשים ולא חשובה לצמיחת פירות, **אֲיִידֵי דְּקִלְישָׁא אַרְעָא** – שכיון שהארץ חלשה ומועטת, לא היו זורעים אותה להצמיח פירות למאכל אדם, אלא **עֲבָדָהּ רָעְיָא** – מצמחת מעצמה עשבים הראוים לצאן למרעה, **וְשַׁמַּן קְנֵיָינָא** – ובזה היה הצאן משמין, שכן דרך הצאן להשביח יותר באדמה יבשה וטרשים מאשר באדמה לחה.

עוד נאמר בפרשת המרגלים **"וַיָּשׁוּבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ** מקץ ארבעים יום